

ТАДБИРКОРЛИК ФАОЛИЯТИНИ САМАРАЛИ БОШҚАРИШДА ХОРИЖИЙ МАМЛАКАТЛАР ТАЖРИБАСИ

О.О.Худоёров - ТДИУ доцент, PhD

Х.Х.Гойинов - БФА тингловчиси

Анотация. Жаҳонда тадбиркорлик субъектларининг бошқаришда замонавий моделлари инновацион ва инвестицион фаолиятни фаоллаштиришни бошқариш, мамлакатни ва миллий корхоналарини ташқи муҳитга доимий мослаштириш ва моддий, меҳнат, интеллектуал ва молиявий ресурслардан фойдаланиш самарадорлигини оширишни бошқариш бўйича кўп функционал ва мураккаб ўзаро тизимни ривожлантиришга қаратилган қатор илмий тадқиқотлар амалга оширилмоқда.

Annotation. In the world, a number of scientific studies are being carried out aimed at developing a multi-functional and complex mutual system of modern models in the management of business entities, management of the activation of innovative and investment activities, continuous adaptation of the country and its national enterprises to the external environment, and management of increasing the efficiency of the use of material, labor, intellectual and financial resources.

Калит сўзлар. Инвестиция, валюта, экспорт, импорт, диверсификация, капитал, интеграция;

Key words. Investment, currency, export, import, diversification, capital, integration;

Тадбиркорликни шакллантириш ва уни қўллаб қувватлаш давлатнинг стратегик сиёсатини асосий йўналишларидан бири бўлиб, ушбу сиёсатнинг муҳим жиҳатларидан бири аҳолини иш билан бандлигига ҳамда даромад манбаи сифатида намоён бўлишидир. Чунки, "... мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш, фаол тадбиркорлик, инновацион ғоялар ва бунёдкорлик салоҳиятини қўллаб-қувватлаш орқали аҳолига муносиб ҳаёт шароитларини яратиш, ишбилармонлик муҳитини яхшилаш, бандликни таъминлаш бўйича кенг қўламли ишлар амалга ошириб келинмоқда"¹.

Тадбиркорлик тизимини қўллаб-қувватлаш, унинг халқаро тадбиркорлик тизимига интеграциясини таъминлаш Европа Иттифоқи мамлакатлари учун ҳам аҳамиятлидир.

Европа Иттифоқида тадбиркорликни давлат томонидан қўллаб қувватлашдан асосий мақсадларига ички ягона бозор тизимини мустаҳкамлаш,

¹ Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 7-июндаги "“Ҳар бир оила – тадбиркор” дастурини амалга ошириш тўғрисида” ПҚ-3777-сонли қарори. // <http://lex.uz/pdfs/3772869>

кичик корхоналарни халқаро бозорга олиб чиқиш, бошқарув тизимидаги турли тўсиқларни олиб ташлаш киради. Шу жиҳатдан олганда сўнгги йилларда иқтисодий қийинчиликларни бартараф этишга ҳаракат қилаётган Испания тажрибаси ўзига хос жиҳатларини қайд этиш лозим².

Испанияда ўрта ҳисобда 1000 кишига 58 та кичик ва ўрта бизнес субъектлари тўғри келади. Товар ишлаб чиқаришда ва аҳоли бандлигини таъминлашда Испания кичик ва ўрта бизнеси муҳим аҳамият касб этади. Европа Иттифоқида Испания кичик бизнес субъектларининг аҳолини иш билан таъминлашлари энг юқори ўринларда туради. Ҳозирда камдан кам йирик саноат компанияси якка ҳуқуқий шахс сифатида фаолият олиб боради. Испанияда корхоналар фаолияти “икки қатламли” (бозор-корхона) тарзида ишлайди. Испанияда кичик ва ўрта тадбиркорлик миллий иқтисодиётнинг 64,0 фоизи аҳоли бандлигини, маҳсулот ҳажмининг эса 65,0 фоиздан юқори қисмини таъминлайди. Испанияда кичик бизнес субъектларини ривожлантириш мақсадида давлат томонидан бир қатор имтиёзли кредитлар тизимини ичига олган юздан ортиқ дастурлар ишлаб чиқилган³

Барча босқичдаги тадбиркорлик субъектларини қўллаб – қувватлашга қаратилган ташкилотлар энг йириклари бўлиб *Испания тадбиркорлик қўмитаси* (СЕОЕ) ва *Испания кичик ва ўрта тадбиркорлик қўмитаси* (Серуте) ҳисобланади. СЕОЕ 1977 йили ташкил топган. У ўзида 1 миллиондан ортиқ иқтисодиётнинг барча соҳаларида (қишлоқ хўжалиги, саноат, қурилиш, хизматлар соҳаси) фаолият юритаётган испан фирмаларини ва корхоналарини бириктиради.⁴ Қўмитанинг аъзолари 2 мингдан ортиқ турли ассоциациялар, конфедерациялар, федерациялар ҳамда 200 дан ортиқ минтақавий тадбиркорлик бирлашмалари ташкил этади. Испанияда ишчи-ҳодимлар сони 249 нафардан ошмайдиган кичик ва ўрта бизнес корхоналарининг 99,8 фоизини маъсулияти чекланган жамиятлар ташкил этади. Шу сабабли маъсулияти чекланган жамиятлар Испания иқтисодиётидаги кичик ва ўрта бизнес соҳаларидаги энг юқори аҳамиятга эга.

Шунингдек, Испанияда кичик бизнес ва тадбиркорлик субъектларини қўллаб-қувватлаш ва молиялаштириш ташкилотлари қўйидагилардан иборат:

1. Dirección General de Política de PYME. (Испания Иқтисодиёти Министрлиги кичик ва ўрта тадбиркорлик сиёсати соҳасидаги йўналиш) Бу ташкилот асосан бутун иқтисодиётнинг умумий активлигини ошириш ҳисобига кичик ва ўрта тадбиркорлик субъектларининг рақобатбардошлилигини

² Данилов И.П., Алексеев М.Ю. Инновационное развитие как фактор конкурентоспособности экономики // [Проблемы современной экономики](#). 2012, № 2

³ www.spain.org.ru

⁴ www.spain.org.ru

кўтаришга ва аҳоли бандлигини таъминлашга қаратилган.

2. ICO (Давлат кредитлаш институти).

Бу ташкилот ўзини икки йўналишда кўрсатади, бир томондан молиялаштириш давлат агентлиги бўлса, иккинчи тарафдан эса, инвестициялар ва тараққиёт банки сифатида намоён бўлади. Асосан уч хил йўналишни молиялаштиради:

- Испания инвестицияси билан чет эл корхоналарини молиялаштириш;
- саноат ва транспорт соҳасидаги режаларни;
- кичик ва ўрта тадбиркорликни ривожлантириш жамғармаларини

молиялаштириш;

3. COFIDES

Мақомига кўра бу ташкилот акционерлик уюшмасидир. Унинг акционерлари сифатида турли давлат ташкилотлари ва 5 та тижорат банки қатнашади. Бу ташкилот асосан ривожланаётган давлатлардаги Испания корхоналарини молиялаштиради билан шуғулланади.

4. CDTI

Бу давлат ташкилоти янги технологиялар ишлаб чиқаришни қўллаб қувватлайди. Асосан бу ташкилот Испаниядаги кичик ва ўрта бизнес субъектларига янги технологиялар жалб қилиш учун молиялаштиради. Испанияда кичик бизнесни ривожлантириш учун турли жамғармалар мавжуд. Испанияда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик ўз кўлами билан иқтисодий узлуксизлигини ва барқарорлигини таъминлашда катта ўрин эгаллайди. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликнинг иқтисодий таъсир кўлами бир қатор иқтисодий, ижтимоий, маданий, маърифий ва бошқа жиҳатларни ўз ичига олади. Биз фақатгина иқтисодий жиҳатдан муҳим бўлган хусусиятларни ажратиш кўрсатиш мумкин. Булар қуйидагилар:

- иш жойларини ташкил этишдаги мавқеининг юксаклиги. Ўтган 10 йил ичида Испания статистика қўмитасининг ахборотига кўра янги иш жойларининг ярмидан кўпи 100 кишидан кам ходим ишлаётган корхоналар ҳиссасига тўғри келади. Тез ўсувчи фирмалар янги фирмаларнинг 27,0 фоизини ташкил этиб улар 60,0 фоизи янги иш жойларини яратишда қатнашмоқдалар. Шу билан бирга кичик бизнесда ҳосил қилинган иш жойларининг хусусиятлари мавжуд:

- иш хақи ва қўшимча тўловлар, имтиёзларнинг нисбатан пастлиги. Иш жойларини қарийиб 25,0 фоизи тўлиқ бўлмаган иш куни тартибида шаклланади. Уларда ишловчилар таркибининг турли-туманлиги, яъни маълумоти етарли бўлмаган, нисбатан ёш ёки нафақа ёшида бўлганларнинг салмоғини кўплиги билан ажралиб туради.

- татбиқ қилинган янги товарлар ва хизматларнинг 87,0 фоизи кичик бизнесда амалга оширилган. Бу ўта муҳим кўрсаткичдир. Ваҳоланки, кичик бизнес мамлакат бўйича изланишлар ва тадқиқотларга йўналтирилган

маблағларнинг атиги 12,0 фоиздан камроғини сарфлайдилар.

Хитой Халқ Республикасида рақобатбардошликни оширишда иқтисодий ўсишининг ўзига хос хусусиятлари ва инвестицион иқлим:

Ўзбекистоннинг жаҳон турли мамлакатлари билан савдо-иқтисодий муносабатлар кенгайиши, айниқса, Хитой Халқ Республикаси билан иқтисодий ҳамкорлик жадал суръатларда ривожланмоқда.⁵

Хитой Ўзбекистон иқтисодиётига энг кўп инвестиция киритаётган давлатлардан биридир. Мамлакатимизда Хитой капитали иштирокидаги 700 дан зиёд компания ва корхона фаолият кўрсатмоқда. Ўтган йиллар давомида хитойлик сармоядорлар Ўзбекистон иқтисодиётига қарийб 7,8 миллиард доллар миқдорда инвестиция киритган. 2017 йил якунлари бўйича ўзаро савдо айланмаси ҳажми 5,0 миллиард долларни ташкил қилди⁶. Хитой бозорида Ўзбекистонда ишлаб чиқарилган тўқимачилик маҳсулотлари, пластмасса буюмлар, кишлоқ хўжалиги ва бошқа товарларга талаб катта. Хитой Халқ Республикаси Ўзбекистон иқтисодиётини модернизация ва диверсификация қилиш бўйича дастурларни амалга ошириш, рақобатбардош маҳсулотлар ишлаб чиқаришни кенгайтириш ва саноатнинг экспорт салоҳиятини юксалтиришда фаол иштирок этмоқда.

Ўзбекистон учун Хитойда амалга оширилган иқтисодий сиёсат тажрибаси катта аҳамият эга. Хитой мамлакатнинг экспорт имкониятларини кенгайтириш мақсадида, 2001 йилнинг декабрида Жаҳон Савдо Ташкилотига (ЖСТ) аъзо бўлиб, бу билан ташқи савдога тегишли барча боғлиқ чеклов ва мажбуриятларни бекор қилди. Натижада Хитой иқтисодиётига хорижий инвестицияларни, хусусан тўғридан тўғри инвестицияларнинг кириб келиш кескин ошиб, маҳсулотлар экспортини ўсишига ижобий таъсир кўрсатди. Агар 2003 йилда экспорт ҳажми 325,6 млрд. АҚШ долларини ташкил этган бўлса, 2017 йилга келиб ушбу кўрсаткич 2260,0 млрд. АҚШ долларига етди. Шунингдек, соф экспортда ҳам кескин ўзгариш кузатилди, 2003 йилда 30,0 млн. АҚШ долларига тенг бўлган бўлса, 2018 йилда экспорт ва импорт ўртасидаги соф фарқ 429,0 млн. АҚШ долларида иборат бўлди.

2.3-жадвал

2003-2018 йилларда Хитойнинг иқтисодий кўрсаткичлари

Йиллар	Номин.ЯММ, млрд. АҚШ долл.	ЯММ ўси-ши, %	Экспорт ҳажми, млрд. АҚШ долл.	Импорт ҳажми, млрд. АҚШ долл.
2003	1641,0	10,0	325,6	295,3

⁵ www.xs.uz

⁶ <http://president.uz/uz/lists/view/1771>

2004	1931,6	10,1	436,1	397,4
2005	2256,9	11,3	583,1	552,4
2006	2712,9	12,7	752,2	631,8
2007	3494,2	14,2	974,0	777,9
2008	4520,0	9,6	1435,0	1074,0
2009	4990,5	9,2	1204,0	954,3
2010	5878,3	10,4	1578,0	1327,0
2011	6989,0	9,3	1899,0	1741,0
2012	8250,0	7,7	1818,0	1653,0
2013	8939,0	7,6	2210,0	1772,0
2014	10360,0	7,3	2244,0	1808,0
2015	11380,0	6,7	2143,0	1576,0
2016	11390,0	6,6	2011,0	1437,0
2017	12014,6	6,9	2260,0	1840,0
2018	12050,6	6,5	2354,0	1925,0

Манба: Хитой Миллий Статистика Бюроси маълумотлари

2018 йилга келиб Хитой номинал ялпи миллий маҳсулоти 12,0 триллионга АҚШ доллариغا етиб, ҳажм нуқтаи назарига кўра жаҳонда етакчи мамлакатлар қаторига кириб олди. 2003 йилдан бошлаб экспортдаги ўсиш суръатлари 20 фоиздан кам бўлмаган натижани қайд этиб келмоқда. Шуниси эътиборлики, Хитой давлат қарзининг ялпи ички маҳсулотга нисбатан улуши 30-31 фоизга тенг ривожланган йирик мамлакатларга қиёслаганда жуда яхши кўрсаткичдир.

Хитой иқтисодиётидаги таркибий ўзгаришлар асосан саноат амалга оширилиши саноат ишлаб чиқаришини жадал ўсишига олиб келди, буларниг барчаси бевосита миллий савдо тизимининг эркинлаштириш орқали эришилгани кўриш мумкин. Қуйидаги жадвалда 2003-2018 йиллар орасидаги саноат кўрсаткичлари берилган.

Хитой саноат ишлаб чиқаришининг ўсиш суръатлари, %

Йиллар	Ўсиш суръатлари, %
2003	30,4
2004	17,1
2005	29,5
2006	22,9
2007	13,4
2008	9,3
2009	9,9
2010	11,0
2011	13,0
2012	7,9
2013	7,7
2014	7,3
2015	7,0
2016	6,1
2017	6,3
2018	6,0

Манба: Хитой Миллий Статистика Бюроси маълумотлари

Ўтган йиллар мобайнида Хитой саноатида нафақат миқдорий ўзгаришлар балки таркибий ўзгаришида сифат ўзгаришлари ҳам кузатилди. Ундан ташқари электроника, кимё саноати, автомобилсозлик каби соҳаларида Хитой ташқи савдода нисбий устунликларга эриша бошлади. 1990 йиллардан бошлаб Хитой экспортида электроника ва машинасозлик саноати товарлари ишлаб чиқарилишида асосий ўрин тута бошлади. Шунингдек, Хитой енгил саноатида тўқимачилик асосий ўрин тутиб, миллий иқтисодиётнинг асосий устунларидан бирига айланиб улгурди. Тўқимачилик маҳсулотларини ишлаб чиқариш Хитой

экспортининг бешдан бир қисмини ташкил этгани ҳолда, қишлоқ жойларида 20 млн. кишини иш билан таъминлаб келмоқда⁷.

Экспортга йўналтирилган иқтисодий сиёсатни олиб боришда тўғридан тўғри инвестицияларни жалб этиб иқтисодиётнинг экспорт салоҳиятини ошириш таъминланди. Айниқса, Хитойда тўғридан тўғри инвестицияларни юқори технологик соҳаларга жалб этишга катта эътибор қаратилиб, компьютер ва ахборот коммуникация технологиялар соҳасида жаҳон савдосида нисбий афзалликка эришди. Бу йиллар давомида олиб борилган тизимли равишда амалга оширилган ислохотлар натижасидир.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати

1. О.О.Худоёров (2022). ҲАЛҚАРО ТИЖОРАТ БАНКЛАРИНИНГ ТРАНСФОРМАЦИЯ ЙЎЛИДАГИ ТАЖРИБАЛАРИ. Newjournal.org часть №6 ст.51. <http://www.newjournal.org/index.php/new/article/view/994/847>
2. Ойбек Одилевич Худоёров. (2016) The role of internal audit and internal control in banking sector. Молодой ученый. часть №9. ст 739-742. <https://www.elibrary.ru/item.asp?id=25964274>
3. О.Худойоров (2017). Importance of credit risk management in banks. Экономика и бизнес: теория и практика. часть №5. 242-244. <https://cyberleninka.ru/article/n/importance-of-credit-risk-management-in-banks>
4. Мусахонзода Икромжон Собирхон ўғли. (2023). Молиявий натижаларда шакллантиришда трансакцион харажатлар, муаммолар ва уларни бартараф этиш йўллари. Образование наука и инновационные идеи в мире, 13(7), 30–35. Retrieved from <http://www.newjournal.org/index.php/01/article/view/2780>
5. Musahonzoda, I. (2019). About organization of additional vocational training of accountants. *Humanitarian and SocioEconomic Sciences Journal*, (2), 30-34. https://www.elibrary.ru/download/elibrary_38230413_58575723.pdf
6. O. Khudoyorov, N Ernazarov (2020). Operating banks operations with foreign options and futures of foreign banks: Foreign experiences and their features - *Journal of Critical Reviews*, <https://www.elibrary.ru/item.asp?id=43264712>
7. M.S.Tulayev, B.P.Qlichev, (2022). Moliyaviy hisob. (Darslik). ISBN 978-9943-8915-9-3, UO‘K: 657(075.8)
8. Назарова Муслима Назаровна. (2022). Нобанк кредит ташкилотларининг ҳуқуқий асослари. *Journal of New Century Innovations*, 10(2), 48–54. <http://www.newjournal.org/index.php/new/article/view/985>

⁷ Чен Хойшен. Стратегии развития текстильной промышленности Китая. Бизнес информ. №3, 2012

9. [Мусахонзода, И. \(2022\). Корхоналар молиявий натижаларини бошқариш тизими ва уни ҳозирги ислохотлар шароитида такомиллаштиришнинг зарурлиги. Архив научных исследований, 2\(1\). извлечено от <http://journal.tsue.uz/index.php/archive/article/view/1969>](#)
10. Қличев Б.П. (2022). Истеъмолчи манфаатлари асосида маҳсулотга баҳо шакллантириш масалалари таҳлили. “Иқтисодиёт: таҳлиллар ва прогнозлар”, ISSN: 2181-0567, 4 (20)-сон, 170-175, УЎК: 338.4 (575.1) <https://ifmr.uz/journals/18>
11. Тулаев, М. С., & Кличев, Б. П. (2022). Вопросы совершенствование учета корпоративных облигации: обязательство или капитал. In Учет, анализ и аудит: их возможности и направления эволюции (pp. 146-154).
12. Адашалиев, Б. (2022). Ўзбекистонда корхоналар ва ташкилотларнинг молиявий ҳисоботининг халқаро стандартларига ўтишининг долзарб масалалари. Архив научных исследований, 2(1). извлечено от <http://journal.tsue.uz/index.php/archive/article/view/1127>
13. ХУДОЁРОВ О.О. (2023). Банк тизимини рақамлаштириш шароитида рақамламчи банк технологиларини жорий қилиш. Образование наука и инновационные идеи в мире, 13(7), 99–107. Retrieved from <http://www.newjournal.org/index.php/01/article/view/2788>
14. Klichev, B.P., Tulaev, M.S. (2021). Issues of development of the analysis of business activity in joint-stock companies of Uzbekistan. ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal. ISSN: 2249-7137 Vol. 11, Issue 11, November 2021, 584-591 <https://doi.org/10.5958/2249-7137.2021.02539.8>
15. Фарходовна Ирода Урманбекова. (2023). Иқтисодиётни рақамлаштириш шароитида электр энергия ишлаб чиқарувчи корхоналарда харажатлар ҳисоби ва таҳлилининг мақсад ва вазифалари. Образование наука и инновационные идеи в мире, 13(7), 91–98. retrieved from <http://www.newjournal.org/index.php/01/article/view/2787>
16. Салимов Шерзод Бахтиёрович. (2023). Ўзбекистон стратегик мақсадлар сари ривожланишда. Образование наука и инновационные идеи в мире, 13(7), 60–71, retrieved from <http://www.newjournal.org/index.php/01/article/view/2784>
17. О. Бозорова. (2023). Давлат томонидан тадбиркорлик фаолиятини қўллаб-қувватлаш йўналишлари. Образование наука и инновационные идеи в мире, 13(7), 24–29. Retrieved from <http://www.newjournal.org/index.php/01/article/view/2779>
18. Кличев, Б. (2023). Корхоналарда маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми таҳлилининг такомиллаштириш масалалари. Направления развития

благоприятной бизнес-среды в условиях цифровизации экономики, 1(01), 170 – 173, <https://doi.org/10.47689/TSUE2022-pp170-173>

19. Тулаев, М. (2021). Аудитнинг халқаро стандартлари асосида аудиторлик текширувини ташкил қилиш масалалари. Архив научных исследований, 1(1).

20. Yuldashev, J. A. (2022). Mechanisms of Customer Attraction Based on Marketing Strategies in Commercial Banks. EUROPEAN JOURNAL OF BUSINESS STARTUPS AND OPEN SOCIETY, 2(10), 25–32. Retrieved from <http://www.inovatus.es/index.php/ejbsos/article/view/1313>

21. Юлдашев, Ж. (2021). Совершенствование методики оценки состояния отношений с клиентами в коммерческих банках. Экономика и инновационные технологии, (3), 233–244. извлечено от https://inlibrary.uz/index.php/economics_and_innovative/article/view/11885

22. Тулаев, М. (2021). Разработка методики определения уровня существенности в аудите. Экономика и инновационные технологии, (5), 52–60. извлечено от

https://inlibrary.uz/index.php/economics_and_innovative/article/view/12137

23. Назарова Муслима Назаровна. (2023). Ломбардлар фаолиятининг замонавий ҳолати таҳлили. Образование наука и инновационные идеи в мире, 13(7), 50–59. Retrieved from <http://www.newjournal.org/index.php/01/article/view/2783>

24. СУЛТАНОВ, М., & АДАШАЛИЕВ, Б. В. (2021). Фонд бозори савдолари фаоллигини оширишда молиявий саводхонликнинг ўрни. Архив научных исследований, 2(1). извлечено от <http://journal.tsue.uz/index.php/archive/article/view/384>

25. Nazarova, M. N. (2023). Legal Framework for Microcredit Organizations in the Republic of Uzbekistan and Analysis of Their Current State. Asian Journal of Technology & Management Research (AJTMR) ISSN, 2249(0892). http://www.ajtmr.com/papers/Vol12Issue2/Vol12Iss2_P4.pdf

26. Урманбекова, И. Ф. (2023). Электр энергияси ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш ва унинг муқобил манбаларидан фойдаланиш имкониятларини ошириш йўллари. O‘zbekistonda fanlararo innovatsiyalar va ilmiy tadqiqotlar jurnali, 2(15), 317-322.

27. Салимов, Ш. (2021). Технопарк – фактор инновационного развития малого и среднего бизнеса. Экономика и инновационные технологии, (3), 106–115. извлечено от

https://inlibrary.uz/index.php/economics_and_innovative/article/view/11872

28. Қличев Бахтиёр Пардаевич, (2023). Корхоналарда маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми таҳлилини такомиллаштириш масалалари. Issues of improving the analysis of the volume of production at enterprises. ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И

ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ, 13(7), 42–49. Retrieved from

<http://www.newjournal.org/index.php/01/article/view/2782>

29. Klichev, B.P., Choriev, I. X. (2021). The Issues Of Business Activity Organization In Uzbekistan. Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry (TOJQI). Volume 12, Issue 7, July 2021: 4587- 4593.-

<https://www.tojqi.net/index.php /journal/article/view/4494>

30. Қурбонов Мухиддин Абдуллаевич. (2023). Камерал солиқ назорати, риск анализлари смарт технологиялардан фойдаланилган ҳолда амалга оширишни такомиллаштириш. Образование наука и инновационные идеи в мире, 13(7), 36–41. Retrieved from

<http://www.newjournal.org/index.php/01/article/view/2781>

31. Курбонов, М. (2020). Зарубежный опыт эффективного использования финансовых ресурсов государственных целевых фондов. Экономика И Образование, 1(5), 163–166. извлечено от

https://inlibrary.uz/index.php/economy_education/article/view/4823

32. Ф.Қ.Бобоҳўжаева. (2022). Банкларнинг иқтисодий ривожланишида маркетингнинг ўзига хос муҳим жиҳатлари. Eurasian journal of law, finance and applied sciences, 2(13), 156–159. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7466722>

33. Ф.Қ.Бобоҳўжаева. (2023). Банк ва миқдор ўртасидаги иқтисодий муносабатларда маркетингнинг ўрни ва аҳамияти. Образование наука и инновационные идеи в мире, 13(7), 121–127. Retrieved from

<http://www.newjournal.org/index.php/01/article/view/2790>

34. Бозорова, О. (2022). Корхоналар молиявий ҳолатини таҳлил қилишнинг аҳамияти. Архив научных исследований, 2(1). извлечено от

<http://journal.tsue.uz/index.php/archive/article/view/1084>

35. Тулаев Мирзакул Саламович. (2023). Ижара олинган асосий воситалар ҳисоби – молиявий фаолиятни молиялаштириш манбаси.

Образование наука и инновационные идеи в мире, 13(7), 3–15. Retrieved from

<http://www.newjournal.org/index.php/01/article/view/2777>

36. Бозорова, О. (2022). Баланс ликвидлигини таҳлили. Архив научных исследований, 2(1). извлечено от

<http://journal.tsue.uz/index.php/archive/article/view/1355>